

*Муканова Элзат Табылдиевна,
аспирант,
Кыргыз билим берүү академиясы,
Кыргыз Республикасы, Бишкек шаары*

**БИЛИМ БЕРҮҮДӨГҮ КОМПЕТЕНТТҮҮ МАМИЛЕНИН
НЕГИЗГИ БАГЫТТАРЫ**

*Муканова Элзат Табылдиевна,
аспирант,
Кыргызская академия образования,
Кыргызская Республика, город Бишкек*

**ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО
ПОДХОДА В ОБРАЗОВАНИИ**

*Mukanova Elzat Tabyldievna,
Postgraduate Student,
Kyrgyz Academy of Education,
Kyrgyz Republic, Bishkek city*

**THE MAIN PROVISIONS OF THE COMPETENCE
APPROACH IN EDUCATION**

Аннотация: Макалада Кыргызстандын билим берүү системасында азыркы учурда жүрүп жаткан жана көп тилдүү билим берүүгө өтүү менен шартталган өзгөчө маанилүү өзгөрүүлөр педагогикалык ЖОЖдордун алдына жаңы милдеттерди коюп жаткандыгы, ушундан улам профессионалдык-педагогикалык билимдерге, билгичтиктерге жана көндүмдөргө (компетенцияларга) ээ болууга, аларды практикада колдонууга жөндөмдүү жана даяр жогорку квалификациялуу кадрларды даярдап чыгаруу сыяктуу маанилүү маселелер каралды. Ошондой эле билим берүүдөгү компетенттүү мамиленин негизги жоболорун дагы бир ирет карап чыгуунун зарылдыгы белгиленди. Мында билимдүүлүк жана билим берүүгө даяр болгондук түшүнүктөрү компетенция

жана компетенттүүлүк түшүнүктөрүнө, ал эми ишмердүүлүктүн ык-амалдары компетенттүү мамиле аркылуу көрсөтүлөт. Макаланын материалдары Кыргызстандын билим берүү системасында жүрүп жаткан өзгөрүүлөрдүн зарылдыгын аңдап түшүнүп, билим берүүдөгү компетенция, компетенттүүлүк, компетенттүү мамиле концепцияларынын келечектүүлүгүнө туура баа берүүгө мүмкүнчүлүк берет деген ишенимдебиз. Мындагы окуу материалдарын ЖОЖдордун окутуучулары, магистранттар жана мектеп мугалимдери сабак процессинде колдонууларына багытталып жазылды.

Аннотация: В статье рассмотрены особо важные изменения, происходящие в настоящее время в системе образования

Кыргызстана, обусловленные переходом к многоязычному образованию, что ставят перед педагогическими вузами новые задачи, вследствие которого немаловажное значение имеют вопросы подготовки высококвалифицированных кадров, обладающих обширными знаниями, умениями и навыками (компетенциями) в профессиональной деятельности, способными и готовыми применять их на практике. Также отмечена необходимость рассмотрения основных положений компетентностного подхода в образовании. Здесь понятия образованность и подготовленность переходят в понятия компетенции и компетентности, а способы деятельности в компетентностный подход. Мы уверены, что материалы статьи дадут возможность осознанию необходимости изменений происходящих в системе образования Кыргызстана и правильного оценивания перспективности концепций компетенции, компетентности, компетентностного подхода в образовании. Статья направлена для практического применения этих учебных материалов в учебном процессе преподавателями вузов, магистрантами и учителями школ.

Annotation: The article discusses particularly important changes currently taking place in the education systems of Kyrgyzstan and due to the transition to multilingual education, which pose new challenges to pedagogical universities, as a result of which the issues of training highly qualified personnel with extensive knowledge, skills and abilities in the professional field, capable and ready to apply them in practice are of no small importance. The necessity of considering the main provisions of the competence approach in education is also noted. Here, the concept of education and preparedness, turn into the concepts of competence and competence, and the methods of activity into a competence-based approach.

We are sure that the materials of the article make it possible to realize the need to change what is happening in the education systems of Kyrgyzstan and to correctly assess the prospects of the concepts of competence, competence,

competence approach in education. The article is written for the practical application of these educational materials in the educational process by university teachers, undergraduates and school teachers.

Түйүндүү сөздөр: көп тилдүүлүк, билим, көндүм, жөндөмдүүлүк, билимдүүлүк, баалоо, реформалоо, компетенттүү мамиле, калыптандыруу.

Ключевые слова: многоязычие, знание, умение, навык, способность, образованность, оценивание, реформирование, компетентностный подход, формирование.

Key words: multilingualism, knowledge, skill, ability, education, assessment, reformation, competence approach, formation.

Киришүү. Кыргызстандын билим берүү системасында азыркы учурда жүрүп жаткан жана көп тилдүү билим берүүгө өтүү менен шартталган өзгөчө маанилүү өзгөрүүлөр педагогикалык ЖОЖдордун алдында жаңы милдеттерди койду. Профессионалдык (кесиптик) жаатындагы кеңири билимдерге, билгичтиктерге жана көндүмдөргө (компетенцияларга) ээ болуучу, аларды практикада колдонууга жөндөмдүү жана даяр жогорку квалификациялуу кадрларды даярдап чыгаруу маселелери азыр зор мааниге ээ. Педагогикалык адистерди даярдоо процессинде заманбап дидактиканын жоболоруна ылайык «билим берүүнүн жыйынтыктарын баалоону кайрадан карап чыгуу процесси жүрөт, мында сабаттуулук жана даярдык сыяктуу негизги түшүнүктөр кайрадан каралып, булар компетенттүүлүк жана компетенция түшүнүктөрүнө өтөт, ал ишмердүүлүктүн ыкмалары «компетенттүү мамиле» түшүнүгүндө каралат» [1, 20-б.]. Ушундан улам билим берүүдөгү компетенттүү мамилени негизги жоболорун карап чыгуу зарыл деп эсептейбиз, себеби так мына ушул маселе билим берүү системасын коомдун үзгүлтүксүз өнүгүүсүндөгү муктаждыктарына жакындашууга мүмкүнчүлүк берет.

Изилдөөнүн максаты. Билим берүүдөгү компетенттүү мамилени негизги багыттарын аныктоо менен чет тилин өздөштүрүп

жаткан студенттин өз алдынча ишмердүүлүгүн уюштуруу жолдорун сунуш кылуу – изилдөөнүн максаты катары каралды.

Изилдөөнүн методологиясы жана методдору. Болочок мугалимдин, учурдагы студент-бакалаврдын өз алдынчалуулугу, чыгармачылык демилгеси, кесипкөйлүк жана академиялык мобилдүүлүгү, кызматташууга карата болгон жөндөмдүүлүгү, атаандашууга болгон жөндөмдүүлүгү жана «эркинин өнүгүүсү» сыяктуу түшүнүктөр компетенттүү мамилени негизин түзүп, бул маселе билим берүү системасынын өнүгүүсүнө тийиштүү бир катар документтерде, ошондой эле көптөгөн изилдөөчүлөрдүн (Н.А.Асипова, И.А. Зимняя, А.В. Хуторской, В.И. Байденко, А.К. Маркова, Л.А. Петровский, Дж.Равен, К.Д. Добаев, Н.К. Дюшеева ж.б.) эмгектеринде кенен белгиленген. Кадрларды даярдоонун салттуу системасын реформалоого багытталган жана максаттуу багыт алуу эсебиндеги жаңы форматтын калыптануусун аныктап туруучу бүткүл билим берүү саясатын учурда кайрадан ой элегинен өткөрүү, кайрадан карап чыгуу процесстери жүрүүдө. Жаңы муундагы стандарттар окутууну уюштуруунун сциенттик (билимдик) моделинен компетенттик моделге өтүүнү шарттады. Булар биздин изилдөөдө салыштырма-типологиялык **методдун** жардамы менен ишке ашырылды. Билим берүү системасын модернизациялоо процессинде билим берүүнүн натыйжаларын баалоону кайрадан ойлоп түшүнүү, негизги түшүнүктөрдү кайрадан карап чыгуу зарылдыгы бар, мисалы, билимдүүлүк жана билимге даяр болгондук түшүнүктөрү компетенция жана компетенттүүлүк түшүнүктөрүнө, ал эми ишмердүүлүктүн ыкмалдары компетенттүү мамилеге барып такалат.

Негизги мазмуну. Билим берүүдө компетенттүү мамилени ишке ашыруу принципиалдуу жаңы көрсөткүчтөрдү – компетенттүүлүктөрдү менен компетенцияларды калыптандырууну жана баалоону көңүлгө алат. Булар Дж. Равен, Р. Глейзер сыяктуу бир катар батыш окумуштууларынын пикиринче дипломдордун жана квали-

фикациялардын, академиялык мобилдүүлүктүн, ошондой эле кесиптик таанылуунун салыштырылуу проблемаларын чечүүнүн жолдору катары карашат [2; 3]. Компетенттүү мамилени ийгиликтүү ишке ашыруу ошондой эле бирдиктүү билим берүүчүлүк, кесиптик-квалификациялык жана маданий-баалуулук мейкиндиктерин колдоонун олуттуу фактору каралышы ыктымал.

Билим берүүдөгү компетенттүү мамиленин проблемалары кыргыз жана Россия педагогика илимдеринде Т.А. Абдрахмановдун, Н.А. Асипованын, И.А. Зимняянын, А.Т. Калдыбаеванын, В.В. Краевскийдин, О.Е. Лебедевдин, А.М. Мамытовдун, М.А. Ногаевдин, Дж. Равендин, Ю.Г. Татурдун, А.В.Хуторскойдун, С.Е. Шишовдун ж.б. эмгектеринде кеңири изилденген. Андай изилдөөчүлөрдүн пикирлерине ылайык компетенттүү мамиле билим берүүнүн жаңы сапатына жетишүүнүн педагогикалык, дидактикалык шарттары болуп эсептелинет. А.В. Лебедев компетенттүү мамиленин негизги мүнөздөмөлөрү эсебиндеги билим берүүнүн маңызы окуп-билим алуучуларда социалдык тажрыйбаны (мунун ажырагыс бөлүгү болуп билим алуучунун өздүк тажрыйбасы эсептелинет) колдонуу негизинде ишмердүүлүктүн ар башка чөйрөлөрүндө жана түрлөрүндө проблемаларды чечүүнү өз алдынча издөөгө карата жөндөмдүүлүктү өнүктүрүү тууралуу жобону бөлүп көрсөтөт. Билим берүү процесстин максаты билим алуучуларда окутуунун мазмунун түзүүчү таанып-билүүчүлүк, коммуникативдик, уюштуруучулук жана дагы башка проблемаларды өз алдынча чечүү тажрыйбасына өбөлгө болуучу шарттарды түзүүдө турат. Ушунда билим берүүчүлүк натыйжаларды баалоо окутуунун белгилүү бир этабында билим алып жаткандар жетишкен билимдүүлүктүн деңгээлдеринин анализине таянат. В.И. Байденконун жазганына ылайык, «жогорку билим берүүдөгү адистин компетенттүүлүгү – бул анын даярдыгынын, жөндөмдүүлүктөрүнүн практикада көрсөтө алгандыгы, ал өзүнүн потенциалын (билим, билгичтик, тажрыйба, жеке касиеттери) чыгармачылык ишмердүүлүгүндө ишке

ийгиликтүү ашыра алгандыгында, ишмердүүлүгүн кесиптик жана социалдык чөйрөдө такай жүзөгө ашырып, анысын тынымсыз тереңдетип тургандыгында» [4, 17-б.]. Мунун пикирине кошулбай коюуга болбойт.

Компетенттүүлүк проблемаларын кароо процессинде келип чыгуучу маанилүү маселе «компетенция» жана «компетенттүүлүк» түйүндүү түшүнүктөрүнүн туура чечмеленүүсү менен байланыштуу. Бул терминдер өткөн кылымдын 60-жылдарынын батыш дидактикалык адабиятында инсандын турмуштук тажрыйбанын жана ээ болгон билимдери, билгичтиктери менен көндүмдөрүнүн негизинде кайсы бир ишмердүүлүктү аткарууга карата жөндөмдүүлүктөрүн аныктоо дегенди түшүндүрүп келген. Мында окумуштуулар «компетенция» жана «компетенттүүлүк түшүнүктөрүнүн ортосундагы кээ бир айырмачылыктарды көрсөтүшөт. Эмесе, бул эки түшүнүктүн ар бирин учкай карап көрөлү.

И.А. Зимняянын пикирине ылайык, «компетенттүү мамилеге негизделген ишмердүүлүк оболу практикада көрүнөт. Ал эми адамдын мотивациясына, сапаттык билим деңгээлине, мотивациялык-эрктик касиеттерине негизделген «компетенттүүлүк», түшүнүгү кыйла кенен, ары терең, билим берүүнүн гуманисттик баалуулуктарына ылайыкташтырылат» [5, 17-б.]

Бир катар окумуштуулар (Т.А. Абдрахманов, М.А. Ногаев, А.В. Хуторской) компетенттүүлүктү адамдын ишмердүүлүктүн предметине карата инсандык мамилесин камтуучу тийиштүү компетенцияга ээ болуусу катары аныкташат. Ошондой эле компетенция – бул инсандын кайтарымдуу ишмердүүлүктү жүзөгө ашыруу үчүн зарыл предметтердин жана процесстердин белгилүү бир алкагына карата дайындалуучу өз ара байланыштуу сапаттарынын (ишмердүүлүктүн ык-амалдары) жыйындысы болуп саналат.

В. Шершневанын пикири боюнча «компетенттүүлүк – бул студенттин инсандык касиеттеринин жыйындысы (буга билим, билгичтик, көндүм адаттар, тажрыйба, жөндөмдүүлүк, баалуулук багыттары кирет),

булар адистин жумушка болгон даярдыгын аныктаган белгилер» [6, 49-б.]. Ал эми С.Меркулованын пикирине ылайык, «компетенттүүлүк адистин «курстан өтүүсү» гана эмес, анын даярдыгынын айрым кошумча өбөлгөлөрү менен шартталган нерсе, анын чыгармачылык потенциалы менен эмоционалдык-эрктик, мотивациялык өзгөчөлүктөрү аркылуу ишке ашуучу түшүнүк» [7, 128-б.]. Мунун аныктамасы мурдагыларга караганда кенен маселени камтыйт экен.

Окуу процессинде кредиттик технологиянын маңызын аныктоочу документтерде компетенциялар мүнөздөмөлөрдүн, жөндөмдүүлүктөрдүн жана позициялардын динамикалык айкалышуусу катары аныкталган, булар ар кыл түрдүү курстук бирдиктерде түзүлөт жана ар башка этаптарда жыйынтык катары бааланышат. Билим берүү программаларынын максаты, милдеттери компетенцияларды өнүктүрүүдө камтылган. Демек, компетенциялар предметтик (белгилүү бир предметтикке тийиштүүлөр) жана универсалдык компетенциялар болуп (бардык даражалар үчүн жалпы) ажырымдалышат.

Биздин түшүнгөнүбүздө, компетенция билим берүү системасынын алкактарында билим берүүчүлүк цикл үчүн түзүлүүчү кесиптик билим берүү (жогорку кесиптик билим берүү) системасында билим алып жаткан субъекттин сапаттык түзүмүндөгү жаңыдан калыптануулар катары көрүнөт. Окумуштуу А.И. Субетто белгилегендей, «компетенттүүлүк компетенциялардын гана жыйындысы эмес, ал белгилүү бир ишмердүүлүктө актуалдашкан компетенциялардын жыйындысы» [8, 19-б.]. Бул окумуштуу компетенттүүлүктү адамдын, адистин профессионалдык ишмердүүлүгү менен байланыштырат.

Демек, компетенттүүлүк ишмердүүлүктүн тийиштүү түрлөрүндөгү субъекттин инсандыгынын өзүн өзү актуалдаштыруусу менен байланышкан компетенцияларды өнүктүрүү процессинде актуалдаштыруунун чарасы болуп эсептелет. Компетенция адамдын сапаттуулук динамикасындагы жаңыдан гана калыптануу катары билим

берүүчүлүк мейкиндикте ишмердүүлүктүн белгилүү бир түрлөрүн «жалкалоочу» билим берүүчүлүк компетенциялардын жыйындысы катары трактовкаланышы ыктымал. Ошол эле мезгилде ал адис тарабынан ийгиликтүү чечмеленүүчү ишмердүүлүктүн милдеттери системасы катары каралышы мүмкүн. Мына ушундайча, «компетенттүүлүк» түшүнүгү «компетенция» түшүнүгүнөн кыйла кеңири карала турган маселе экен.

Дегинкиси, «кесиптик компетенттүүлүк» түшүнүгүн киргизүүнүн максатка ылайыктуулугу анын мазмунунун кеңирилиги, «кесипкөйлүк», «квалификация», «кесиптик жөндөмдүүлүк» ж.б. сыяктуу кеңири колдонулуудагы түшүнүктөрдү бириктирүүчү интегративдик мүнөздөмөсү менен шартталган. Мында компетенттүүлүктүн инсандык (субъекттик) мүнөзү, ошондой эле компетенциянын кесиптик (функционалдык) мүнөзү баса белгиленет.

Инсандын компетенциясынын мотивациялык-баалуулук бөлүгү анын билиминин чагылдырылуусу орун алган ишмердүүлүктүн максаттары менен аныкталат. Билимдерге ээлик кылуунун деңгээли алардын колдонулуу натыйжалуулугу менен, башкача айтканда, инсандын карамагында ишмердүүлүктү жана аны менен байланыштагы компетенцияны мүнөздөөчү белгилүү бир иш-аракеттердин (предметтик же универсалдык) болушу (же жоктугу менен) менен түздөн-түз байланыштуу. *Компетенциянын бардык курамдык бөлүктөрүн ишке ашыруунун натыйжалуу тажрыйбасынын болушу аны өнүктүрүүнүн акырына чыгарылгандыгын (б.а. калыптангандыгын) мүнөздөйт.* Мында компетенцияны калыптандыруу инсандын ар кыл түрдүү проблемалык кырдаалдарды чечүүсүн көңүлгө алуучу ишмердүүлүк процессинде гана мүмкүн, буларды чечмелөө тийиштүү компетенцияны калыптандыруу үчүн негиз болуп саналат. Ал тийиштүү компетенттүүлүктүн калыптануусунун шарты болуп эсептелет, ал эми компетенттүүлүк өз кезегинде ага ылайык келүүчү компетенцияны ийгиликтүү ишке ашыруунун шарты болуп эсептелинет.

«Компетенттүүлүк» жана «компетенция» түшүнүктөрү «окутуунун натыйжалары» термини менен тыгыз байланыштуу. Окутуунун натыйжалары болуп студент окуп-билим алуу процессинин акырына карата компетенциялардын калыптангандыгынын деңгээлин көрсөтүүнүн кандайдыр каражаты катары жалпыга көрсөтүү мүмкүнчүлүгү түшүнүлөт. Компетенттүү мамиленин алкагында окутуунун натыйжаларын баалоо (демек, компетенцияларды дагы) анын бөтөнчөлүктөрүн алып чыгууну талап кылат. Бул проблема боюнча адабияттардын анализи бизге салттуу жана компетенттүү мамилелерге ылайык баалоонун негизги айырмачылыктарын бир формага келтирип түзүүгө мүмкүнчүлүк берди.

Мындагы «компетенттүүлүктү» өзүнүн курамына «окутуунун натыйжалары» чагылдырылчу «компетенция» түшүнүгүн камтуучу көбүрөөк кеңири жана жыйынтыктоочу түшүнүк катары каралганы ылайык. Демек, окутуунун натыйжаларын калыптандыруу менен, биз компетенттүүлүктү түзгөн болобуз. Эң эле башкысы, окумуштуулар Н.А. Асипова жана А.М. Ниязованын пикиринче төмөндөгү маселени көңүлгө тутуу жүрүүсү керек: «окуучулардын реалдуу жетишкендиктерин эске алуу зарыл, окуучулар (биздин шартта студенттер) ээ болгон билимге таянып эмне кыла алышат, студент алган билиминин аркасы менен тигил же бул иштин өтөсүнөн чыга алабы. Мына ушунун өзүн компетенттүү мамиле аныктайт, андай мамиле универсалдык билим, билгичтик, көндүм адаттардын бүтүндөй бир системасын калыптандыруучу базалык компетенттүүлүктү түзөт» [9].

Демек, салттуу мамиледеги баалоодо мугалим кайсы бир үлгү же башка бир билим алуучулардын жооптору менен салыштырып, субъективдүү жыйынтыктарды чыгаруунун функциясын аткарат, баалоонун объектиси болуп предметтик компетенциялар чыгышат. Ал эми компетенттүү мамиле баарыдан мурда кыйла татаал түзүм – практикалык багытталгандыкка ээлик кылуучу компетенцияларды баалоону көңүлгө алат. Мындан тышкары, мугалимдин баасы

менен катар эле окуп-билим алуучунун өзүн өзү баалоосуна өзгөчө көңүл бурулат. Тактап айтканда, билим алуучу өзүнүн компетенттүүлүк даражасын аңдап билет жана мугалимдин койгон баасына карата өзүнүн мамилесин билдире алат.

Компетенттүү мамиленин шарттарында компетенциялардын калыптангандыгы көрүнүшүнүн деңгээлине карата иштелип чыккан объективдүү жана сапаттуу критерийлердин белгилүү бир топтомуна көңүл бурулганы абдан маанилүү. Мына ушундайча компетенттүү мамиле критерийлик баалоо аталышындагы технологияны колдонууну көңүлгө алат. Мында көбүнчөсү «кесиптик» деп аталган компетенция колдонулат. Ал эми мугалимдин кесиптик компетенттүүлүгү сөздүктөрдө «мугалимдин анын кесиптин (педагогдук) ишмердүүлүгүнүн калыптануусун аныктоочу билимдердин, билгичтиктердин жана көндүмдөрдүн зарыл болгон деңгээлине ээлик кылуусу, белгилүү бир баалуулуктарды, идеалдарды жана педагогикалык аңдап билүүнү алып жүрүүчүсү» катары аныкталат.

Заманбап билим берүү системанын компетенттүү мамилеге карата негизги багыт алуусу бөтөн тилдүү баарлашууга жетишүү аркылуу көрүнөт, анын натыйжасында маданият аралык компетенция калыптанат. Чет тили мугалимин кесиптик даярдоо системасында компетенттүү мамиле мультимаданий коммуникациянын субъектисинин кесиптик компетенттүүлүгүн калыптандыруу үчүн базалык негизи болуп эсептелинет, себеп дегенде ал билим берүүдөгү өзгөчө максат коюуга – натыйжага, атап айтканда, компетенцияларды жана компетенттүүлүктөрдү калыптандырууга багытталган. Чет тилин окутуу чөйрөсүндө жогорку натыйжаларга жетишүү үчүн айрым кесиптик компетенцияларды калыптандыруу зарыл.

Корутунду. Компетенциялардын мультимаданий блогу студенттин адекваттуу мультимаданий түздөн-түз жана ортомчулук баарлашууга катышууга жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы менен байланыштуу. Компетенциялардын кесиптик-багытталган блогу маалыматты, коммуникацияларды,

инсандын жарандык коомдо өзүн алып жүрүүнүн социалдык-укруктук негиздерин колдонуу негизинде кесиптик милдеттерди чечүүгө жөндөмдүүлүгү менен байланышат. Компетенциялардын кесиптик-орун алуучу блогу белгилүү бир кесиптик (бул жолкуда – педагогикалык) ишмердүүлүккө жөндөмдүүлүгү жана даярдыгы сыяктуу базалык компетенциялар калыптануучу дисциплиналар аркылуу алып чыгылат. Компетенциялардын кесиптик-идентификациялоочу блогу кесиптик ишмердүүлүктүн айкын бир предметтик жана предметтин үстүнөн болчу чөйрөнүн спецификасын чагылдырат жана адистештирүүчү субкомпетенциялар эсебинде көрүнүшөт.

Ошентип, чет тили мугалиминин моделинин түзүмдүк (структуралык) элементтери педагогикалык факультеттердин ар бир бүтүрүүчүсүндө төрт негизги компетенциянын калыптануусун шарттайт. Алардын ичинде, биздин көз карашыбызда, мультимаданий компетенцияны (ММКны) калыптандыруу өзгөчө мааниге ээ болуп, ал чет тилдери боюнча болочок мугалимдин профессионалдык ишмердүүлүгүнүн предметтик мазмунун, маңызын чагылдырат.

Адабияттар:

1. Супатаева Э.И. О Госстандарте школьного образования в Кыргызстане // Известия Кыргызской академии образования. – Бишкек, 2017. – № 1(41). – С. 18-23.
2. Равен, Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие, и реализация [Текст]: пер. с англ. / Дж. Равен. – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
3. Glaser, R. Education and Thinking: The role of Knowledge [Text] / R. Glaser // American Psychologist. – 1984. – V. 39(2). – P. 93-104.
4. Байденко В.И. Компетентностный подход к проектированию государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования: Методическое пособие. Изд. 2-е. – М.: Исследователь-

- ский центр проблем качества подготовки специалистов, 2005. – 114 с.
5. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
6. Шершнева В. Как оценить междисциплинарные компетентности студента // Высшее образование в России. – 2007. – № 10. – С. 48-50.
7. Меркулова С. Проблема оценки качества подготовки: компетентный подход // Высшее образование в России. – 2007. – № 8. – С. 127-129.
8. Субетто А.И. Онтология и эпистемология компетентного подхода, классификация и квалиметрия компетенций. – СПб.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. – 72 с.
9. Асипова Н.А., Ниязова А.М. Проблемы оценки учебных достижений учащихся на компетентной основе // Интернет-булак, <http://gramota.ru>

Рецензиялаган:
Мааткеримов Н.О.,
педагогика илимдеринин доктору, профессор